

Вноситься
Кабінетом Міністрів України

Ю. СВИРИДЕНКО

“ ”

2026 р.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій

Цей Закон регулює створення та функціонування подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій відповідно до вимог Конституції України.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття та завдання подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій

1. Подвійна система регулярних пенітенціарних інспекцій — це сукупність визначених на законодавчому рівні суб'єктів, уповноважених на здійснення контролю за додержанням прав і свобод осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, реалізацією прав та інтересів персоналу цих місць.

2. Основними завданнями подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій є здійснення контролю за додержанням прав і свобод осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, реалізація прав та інтересів персоналу цих місць.

Стаття 2. Предмет та види подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій

1. Предметом подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій є здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю за відповідністю діяльності місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців вимогам Конституції України, міжнародного та національного

законодавства, дотриманням прав та інтересів персоналу місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців, осіб, які перебувають у цих місцях.

2. Подвійна система регулярних пенітенціарних інспекцій складається з внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх інспекцій.

Стаття 3. Визначення термінів

1. Для цілей цього Закону терміни вживаються в такому значенні:

1) пенітенціарна інспекція — діяльність уповноважених суб'єктів, зазначених у статтях 6 і 20 цього Закону, спрямована на здійснення контролю за додержанням прав і свобод осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців;

2) місце несвободи — місце, в якому особа примусово тримається за судовим рішенням або рішенням адміністративного органу відповідно до закону, в тому числі ізолятор тимчасового тримання, кімната для затриманих територіальних органів поліції, пункт тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, кімната для тимчасово затриманих військовослужбовців, установа виконання покарань, заклад охорони здоров'я та слідчий ізолятор Державної кримінально-виконавчої служби України, приймальники-розподільники для дітей — спеціальні установи органів Національної поліції, призначені для тимчасового тримання дітей віком від 11 років, спеціально відведене для тримання осіб місце Служби безпеки України, військова частина, гауптвахта, дисциплінарний батальйон, спеціальна палата закладу охорони здоров'я Збройних Сил України, приміщення (кімната) для тримання підсудних (засуджених) у судах, інше місце (приміщення), у якому тримають доставлених, затриманих та арештованих осіб, зокрема при конвоюванні (триманні) затриманих, взятих під варту осіб (у тому числі в спецтранспорті), спеціальний заклад з надання психіатричної допомоги;

3) уповноважений суб'єкт — суб'єкт, зазначений у статтях 6 і 20 цього Закону, який у межах повноважень здійснює контроль за дотриманням прав і свобод особи, яка перебуває у місці несвободи, пункті тимчасового розміщення біженців, реалізацією прав та інтересів персоналу цього місця.

Стаття 4. Порядок здійснення внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції здійснюються у формі регулярних перевірок (планових і раптових) з попередженням адміністрації місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців чи без такого попередження.

2. Перевірки можуть здійснюватися як самостійно уповноваженими суб'єктами, так і з залученням відповідних спеціалістів (комплексні перевірки) з періодичністю, визначеною цим Законом.

Перевірки можуть здійснюватися за зверненнями, іншими повідомленнями, у тому числі в медіа, мережі Інтернет, або повідомленнями, які надійшли на телефони “гарячої лінії”, щодо захисту прав людини і громадянина, за матеріалами органів державного нагляду (контролю) або з власної ініціативи за наявності даних про порушення вимог закону.

3. Порядок здійснення внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій визначається нормативно-правовими актами Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації.

Стаття 5. Звітність за результатами пенітенціарних інспекцій та відповідальність за невиконання законних вимог суб'єктів внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій

1. За результатами внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій уповноважений підрозділ (уповноважена особа) суб'єктів внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій, передбачених статтею 6 цього Закону, складає звіт, який містить детальний аналіз проведеної роботи, а також висновки та рекомендації, спрямовані на покращення стану забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Відповідний звіт впродовж п'яти робочих днів з дати його складання надсилається до адміністрації місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців та є обов'язковим до виконання.

За результатами зовнішніх пенітенціарних інспекцій суб'єкт зовнішніх пенітенціарних інспекцій, зазначений у частині другій статті 20 цього Закону, складає звіт, який містить детальний аналіз проведеної роботи, а також висновки та рекомендації, спрямовані на покращення стану забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Відповідний звіт впродовж п'яти робочих днів з дати його складання надсилається до адміністрації місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців та є обов'язковим до виконання. Крім того, такий звіт надсилається до відповідного уповноваженого суб'єкта, визначеного в статті 6 цього Закону.

2. Результати внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій оприлюднюються на офіційному веб-сайті уповноваженого суб'єкта,

зазначеного в статті 6 цього Закону, із зазначенням того, наскільки надані рекомендації були виконані.

Звіт за результатами зовнішніх пенітенціарних інспекцій має бути публічним та оприлюднений на офіційному веб-сайті уповноваженого суб'єкта, зазначеного в статті 20 цього Закону.

3. Не підлягає оприлюдненню інформація з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційна, а також персональні дані осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, крім випадків їхньої письмової згоди на поширення таких даних.

У період дії воєнного стану не підлягає оприлюдненню також інформація, розголошення якої може становити загрозу безпеці військовослужбовців, працівників військових формувань або військових об'єктів.

4. Письмові вимоги суб'єктів внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій є обов'язковими і підлягають негайному виконанню, якщо є загроза життю та здоров'ю осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців.

5. Керівники місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців затверджують календарний план виконання рекомендацій суб'єктів внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій з визначенням строків їх виконання, які не мають перевищувати один рік.

6. Керівники місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців зобов'язані щокварталу інформувати відповідного суб'єкта внутрішніх (адміністративних) або зовнішніх пенітенціарних інспекцій про стан і результати виконання рекомендацій, зазначених у звіті за результатами пенітенціарних інспекцій.

7. Керівники місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців несуть відповідальність за невиконання законних вимог суб'єктів внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій.

8. Персонал місць несвободи та пунктів тимчасового розміщення біженців у межах наданих повноважень забезпечує організацію діяльності й функціонування таких місць відповідно до вимог законодавства та несе відповідальність за протиправні дії чи бездіяльність, зокрема за невиконання чи неналежне виконання обов'язків, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, а також за порушення прав осіб, які перебувають у зазначених місцях.

9. У разі виявлення фактів катування чи інших видів неналежного поводження персоналом місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців керівник відповідного органу чи установи протягом доби з

моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний організувати проведення службового розслідування (перевірки) відповідно до законодавства.

Розділ II ВНУТРІШНІ (АДМІНІСТРАТИВНІ) ПЕНІТЕНЦІАРНІ ІНСПЕКЦІЇ

Стаття 6. Суб'єкти внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції здійснюються:

- 1) органами і підрозділами Служби безпеки України;
- 2) органами військового управління (військовими частинами, підрозділами) Збройних Сил України та органами управління (підрозділами) Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;
- 3) органами військового управління, військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України;
- 4) центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації;
- 5) центральним органом управління поліції;
- 6) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, та його територіальними органами;
- 7) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів;
- 8) центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

2. Для організації та здійснення інспекцій у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців у суб'єктах внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій, зазначених у частині першій цієї статті, утворюються (визначаються) уповноважені підрозділи (уповноважені особи).

Положення про уповноважені підрозділи (функціональні обов'язки для уповноважених осіб) затверджуються керівниками цих суб'єктів.

3. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) є незалежним від інших структурних підрозділів цього органу та підзвітним і підконтрольним керівнику відповідного суб'єкта внутрішньої (адміністративної)

пенітенціарної інспекції, зазначеного в частині першій цієї статті, або його заступнику, який визначається керівником цього суб'єкта.

Керівник відповідного суб'єкта забезпечує гарантії незалежності уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) від впливу чи втручання у здійснення його повноважень.

4. Діяльність уповноваженого підрозділу (уповноваженої особи) не повинна перешкоджати виконанню персоналом службових обов'язків та порушувати режим у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців.

Режим у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців не повинен перешкоджати або використовуватися як перешкода реалізації уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) своїх повноважень.

Стаття 7. Основні завдання діяльності суб'єктів внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій

1. Основними завданнями діяльності суб'єктів внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій є здійснення контролю за додержанням:

1) прав і свобод осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, реалізацією прав та інтересів персоналу цих місць відповідно до законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) законодавства щодо запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із затриманими, взятими під варту та засудженими чи їх покаранню;

3) визначених законодавством вимог режиму, порядку та умов тримання затриманих осіб, а також осіб, до яких застосовано запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою;

4) встановлених законодавством вимог режиму, порядку та умов тримання осіб, до яких застосовано інші заходи примусового характеру;

5) визначених законодавством вимог режиму, порядку та умов тримання, а також відбування покарань засудженими.

Стаття 8. Повноваження суб'єктів внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій

1. Суб'єкт внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій у межах своєї компетенції уповноважений:

1) здійснювати перевірки дотримання законності персоналом місць несвободи;

2) перевіряти вжиття заходів щодо усунення порушень закону, причин і умов, що їм сприяли, виявлених під час попередніх перевірок, виконання законних вимог уповноваженого суб'єкта;

3) вживати заходів щодо усунення порушень закону, прав осіб;

4) вимагати необхідні документи та іншу інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, у зв'язку з реалізацією своїх повноважень;

5) здійснювати перевірки за зверненнями, іншими повідомленнями, у тому числі в медіа, мережі Інтернет, або повідомленнями, які надійшли на телефони "гарячої лінії";

6) поширювати отриману інформацію з дотриманням вимог законодавства про інформацію та захист персональних даних;

7) ознайомлюватися зі звітністю, зокрема й статистичною;

8) перевіряти законність наказів, розпоряджень, інших актів відповідних органів, установ, закладів та в разі невідповідності законодавству вимагати від посадових чи службових осіб їх скасування та усунення порушень закону, до яких вони призвели;

9) вимагати від посадових чи службових осіб надання пояснень щодо допущених порушень, а також вимагати усунення порушень та причин і умов, що їм сприяли, притягнення винних до передбаченої законом відповідальності;

10) опитувати осіб шляхом отримання усних та письмових пояснень;

11) вживати заходів щодо поновлення прав людини і відшкодування шкоди, завданої загальним інтересам суспільства та державі.

2. Суб'єкт внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій зобов'язаний:

1) виявляти повагу до осіб під час здійснення своїх повноважень;

2) діяти незалежно, неупереджено, в інтересах людини і громадянина;

3) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала відома у зв'язку з реалізацією своїх повноважень, та не допускати її незаконного розголошення;

4) діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

5) додержуватися правил етичної поведінки.

Стаття 9. Взаємодія із суб'єктами зовнішніх пенітенціарних інспекцій

1. Суб'єкти внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій у процесі своєї діяльності відповідно до законодавства забезпечують взаємодію із суб'єктами зовнішніх пенітенціарних інспекцій та висвітлюють результати проведеної роботи на своїх офіційних веб-сайтах.

Стаття 10. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів і підрозділів Служби безпеки України

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів і підрозділів Служби безпеки України здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) у спеціально відведених для тримання осіб місцях Служби безпеки України.

2. Уповноважені підрозділи (уповноважені особи) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, мають право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до спеціально відведених для тримання осіб місць Служби безпеки України, пересуватися територією цих установ (за бажанням — у супроводі медичних працівників для медичного огляду осіб, які перебувають у цих місцях) і мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають у спеціально відведених для тримання осіб місцях Служби безпеки України);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають у спеціально відведених для тримання осіб місцях Служби безпеки України, з дотриманням вимог Кримінального процесуального кодексу України щодо розголошення відомостей досудового розслідування, які містяться в документах, долучених до особових справ.

Стаття 11. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів управління (підрозділів) Військової служби правопорядку у Збройних Силах України

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів управління (підрозділів) Військової служби правопорядку у Збройних Силах України здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) в кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, гауптвахтах, дисциплінарних батальйонах, спеціальних палатах закладів охорони здоров'я Збройних Сил України.

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до кімнат для тимчасово затриманих військовослужбовців, гауптвахт, дисциплінарних батальйонів, спеціальних палат закладів охорони здоров'я Збройних Сил України, пересуватися територією цих установ, мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають у кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, гауптвахтах, дисциплінарних батальйонах, спеціальних палатах закладів охорони здоров'я Збройних Сил України);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають у кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців, гауптвахтах, дисциплінарних батальйонах.

Стаття 12. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів військового управління (військових частин, підрозділів) Збройних Сил України

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів військового управління (військових частин, підрозділів) Збройних Сил України здійснюються уповноваженою особою у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил України.

2. Уповноважена особа з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити на територію органів військового управління (військових частин, підрозділів) Збройних Сил України, пересуватися територією цих установ, мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають в органах військового управління (військових частинах, підрозділах) Збройних Сил України), а також здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою керівників та осіб, які перебувають в органах військового управління (військових частинах, підрозділах) Збройних Сил України).

Стаття 13. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів військового управління, військових частин і підрозділів Національної гвардії України

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції органів військового управління, військових частин і підрозділів Національної гвардії України здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) при конвоюванні (триманні) затриманих та арештованих осіб, а також осіб, взятих під варту, та засуджених (у тому числі у спецтранспорті).

Стаття 14. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) в органах і установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до органів і установ, зазначених у частині першій цієї статті, пересуватися їх територією (за бажанням — у супроводі медичних працівників для медичного огляду осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України, та до двох працівників суб'єкта у сфері медіа), мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати фото- та відеофіксацію порушень та недоліків, виявлених під час проведення інспектувань, а також аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають в органах і установах Державної кримінально-виконавчої служби України, органах державної виконавчої служби);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України.

Стаття 15. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу управління поліції

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу управління поліції здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) в ізоляторах тимчасового тримання, кімнатах для затриманих територіальних органів поліції, приймальниках-розподільниках для дітей та інших місцях (приміщеннях), у яких тримають доставлених, затриманих та арештованих осіб, зокрема при конвоюванні (триманні) затриманих, взятих під варту осіб (у тому числі в спецтранспорті).

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до ізоляторів тимчасового тримання, кімнат для

затриманих територіальних органів поліції, приймальників-розподільників для дітей та інших місць (приміщень), у яких тримають доставлених, затриманих та арештованих осіб, зокрема при конвоюванні (триманні) затриманих, взятих під варту осіб (у тому числі в спецтранспорті), пересуватися територією цих установ та мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають в ізоляторах тимчасового тримання, кімнатах для затриманих територіальних органів поліції, приймальниках-розподільниках для дітей та інших місцях (приміщеннях), у яких тримають доставлених, затриманих та арештованих осіб, зокрема при конвоюванні (триманні) затриманих, взятих під варту осіб (у тому числі в спецтранспорті));

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які тримаються в ізоляторах тимчасового тримання, кімнатах для затриманих територіальних органів поліції, приймальниках-розподільниках для дітей та інших місцях (приміщеннях), у яких тримають доставлених, затриманих та арештованих осіб, зокрема при конвоюванні (триманні) затриманих, взятих під варту осіб (у тому числі в спецтранспорті).

Стаття 16. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, та його територіальних органів

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, та його територіальних органів здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) в місцях тимчасового тримання.

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до місць тимчасового тримання, пересуватися їх територією, мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають у місцях тимчасового тримання);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають у місцях тимчасового тримання.

Стаття 17. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, пунктах тимчасового розміщення біженців.

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, пунктів тимчасового розміщення біженців, пересуватися їх територією, мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, пунктах тимчасового розміщення біженців);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, пунктах тимчасового розміщення біженців.

Стаття 18. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я

1. Внутрішні (адміністративні) пенітенціарні інспекції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, здійснюються уповноваженим підрозділом (уповноваженою особою) в закладах охорони здоров'я, що увійшли до затвердженої ним мережі спеціальних закладів психіатричної допомоги.

2. Уповноважений підрозділ (уповноважена особа) з урахуванням повноважень, визначених частиною першою статті 8 цього Закону, має право:

1) безперешкодно за службовим посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити до спеціальних закладів з надання психіатричної допомоги, пересуватися їх територією, мати доступ до документів та інших матеріалів, необхідних для проведення перевірки;

2) здійснювати аудіо-, фото- і відеозапис (за згодою персоналу та осіб, які перебувають у спеціальних закладах з надання психіатричної допомоги);

3) ознайомлюватися з особовими справами осіб, які перебувають у спеціальних закладах з надання психіатричної допомоги.

Стаття 19. Періодичність внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій

1. Періодичність внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій повинна бути достатньою для забезпечення перевірки всіх установ місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців. Кожна така установа повинна перевірятися не рідше одного разу на три роки.

2. Періодичність внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій не виключає можливості здійснення раптових перевірок установ, які потребують підвищеного контролю, з огляду на проблеми у їх функціонуванні, що були виявлені під час попередніх перевірок, або інформацію, що стала доступною суб'єкту внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій.

3. З метою об'єктивного та всебічного розгляду звернень громадян за наявності інформації про можливі факти загрози життю і здоров'ю осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, суб'єкти внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій можуть здійснювати виїзд для перевірки відомостей, викладених у цих зверненнях.

Розділ III ЗОВНІШНІ ПЕНІТЕНЦІАРНІ ІНСПЕКЦІЇ

Стаття 20. Суб'єкт зовнішніх пенітенціарних інспекцій

1. Зовнішні пенітенціарні інспекції здійснюються Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини.

2. Зовнішні пенітенціарні інспекції можуть здійснюватись членами спостережних комісій, які здійснюють громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань,

підкувальних рад та членами громадських рад при уповноважених суб'єктах, зазначених у статті 6 цього Закону, відповідно до законодавства.

3. Зовнішні пенітенціарні інспекції не можуть здійснюватись особами, зазначеними в частині другій цієї статті у разі, якщо вони:

1) мають судимість за вчинення кримінального правопорушення, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;

2) раніше трималися під вартою (відбували покарання) в установі виконання покарань та/або установі попереднього ув'язнення, яку мають намір відвідувати;

3) незалежно від тривалості були працівниками уповноважених суб'єктів, зазначених у статті 6 цього Закону, протягом останніх трьох років;

4) мають близьких осіб, у розумінні абзацу четвертого частини першої статті 1 Закону України "Про запобігання корупції", які є або незалежно від тривалості були працівниками уповноважених суб'єктів, зазначених у статті 6 цього Закону, протягом останніх трьох років.

Стаття 21. Повноваження суб'єкта зовнішніх пенітенціарних інспекцій

1. Зовнішні пенітенціарні інспекції здійснюються шляхом реалізації функцій національного превентивного механізму відповідно до Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" та цього Закону.

2. Представники громадських об'єднань, експерти, учені та фахівці, залучені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини на договірних засадах до здійснення зовнішніх пенітенціарних інспекцій, відвідують на підставі окремого письмового доручення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини місця несвободи та з додержанням вимог частини третьої статті 19¹ Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" можуть опитувати осіб, які перебувають у таких місцях, з метою отримання інформації про поведінку з цими особами та умови їх тримання.

3. Громадський контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань здійснюють спостережні комісії, які діють на підставі Положення про спостережні комісії, що затверджується Кабінетом Міністрів України. У випадках, встановлених законами України, громадський контроль за дотриманням прав осіб, які перебувають у місцях несвободи, можуть здійснювати громадські об'єднання.

Стаття 22. Періодичність зовнішніх пенітенціарних інспекцій

1. Періодичність зовнішніх пенітенціарних інспекцій повинна бути достатньою для забезпечення перевірки всіх місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців.

Розділ IV
ФІНАНСУВАННЯ ВНУТРІШНІХ (АДМІНІСТРАТИВНИХ)
ТА ЗОВНІШНІХ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ІНСПЕКЦІЙ

Стаття 23. Фінансування внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх
пенітенціарних інспекцій

1. Суб'єкти внутрішніх (адміністративних) та зовнішніх пенітенціарних інспекцій повинні бути забезпечені достатніми ресурсами з метою належного здійснення пенітенціарних інспекцій, що має сприяти належному здійсненню ними функції запобігання порушенням прав осіб, які перебувають у місцях несвободи, пунктах тимчасового розміщення біженців, персоналу цих місць.

Розділ V
ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через 12 місяців з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кримінально-виконавчому кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 3—4, ст. 21):

статтю 22 виключити;

частину першу статті 23 викласти в такій редакції:

“1. За діяльністю органів і установ виконання покарань здійснюється відомчий контроль центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації. Установи виконання покарань підлягають регулярним пенітенціарним інспекціям відповідно до Закону України “Про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій”.”;

в абзаці першому частини сьомої статті 135 слово “, прокурора” виключити;

2) статтю 34 Закону України “Про Службу безпеки України” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 27, ст. 382; 2015 р., № 2—3, ст. 12) викласти в такій редакції:

“Стаття 34. Нагляд за додержанням законів

Нагляд за додержанням законів підрозділами Служби безпеки України, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, здійснюється прокурором.”;

3) статтю 9 Основ законодавства України про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 4, ст. 19) доповнити частиною такого змісту:

“Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, здійснює контроль за діяльністю закладів охорони здоров'я, що увійшли до затвердженої ним мережі спеціальних закладів психіатричної допомоги, у формі інспекційних та моніторингових візитів, регулярних перевірок (планових і позапланових) з попередженням адміністрації таких закладів чи без такого попередження.”;

4) статтю 22 Закону України “Про попереднє ув'язнення” (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 35, ст. 360; 2015 р., № 2—3, ст. 12) виключити;

5) статтю 17 Закону України “Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей” (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., № 6, ст. 35 із наступними змінами) викласти в такій редакції:

“Стаття 17. Нагляд за додержанням законів в органах і службах у справах дітей та спеціальних установах для дітей

Нагляд за додержанням законів в органах і службах у справах дітей та спеціальних установах для дітей здійснюється прокурором шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство.”;

6) у Законі України “Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 20, ст. 99 із наступними змінами):

у пункті 8 статті 13:

в абзаці другому слова “загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації” замінити словами “заклади загальної середньої освіти та навчальні центри соціальної реабілітації”;

абзац третій викласти в такій редакції:

“заклади (відділення) з надання психіатричної та паліативної допомоги;”;

абзац шостий викласти в такій редакції:

“будь-які типи будинків дитини, дитячих будинків-інтернатів, притулків для дітей, дитячих будинків, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей;”;

доповнити пункт після абзацу восьмого новим абзацом такого змісту:

“інші місця утримання (перебування) осіб за наказом (розпорядженням, направленням) посадової особи будь-якого суб'єкта владних повноважень або з його відома чи мовчазної згоди або приватні заклади, де існує можливість перебування осіб, яких обмежено чи може бути обмежено у своїй свободі;”.

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий — одинадцятий вважати відповідно абзацами десятим — дванадцятим;

статтю 19¹ викласти в такій редакції:

“Стаття 19¹. Реалізація Уповноваженим функцій національного превентивного механізму

На Уповноваженого покладаються функції реалізації національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Уповноважений реалізує зазначені функції безпосередньо та/або через своїх представників, працівників Секретаріату, осіб, залучених на договірних засадах (представники громадських об'єднань, експерти, учені, фахівці, у тому числі іноземні).

Для реалізації функцій національного превентивного механізму Уповноважений:

1) здійснює регулярні відвідування місць, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, без попереднього повідомлення про час і мету відвідувань та без обмеження їх кількості з правом використання при цьому засобів фото- і відеофіксації, комп'ютерної техніки та інших, у тому числі вимірювальних приладів для службових потреб;

2) проводить конфіденційні спілкування (бесіди) з особами, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, з метою отримання інформації про поводження з цими особами та умови їх тримання, а також опитування інших осіб, які можуть надати таку інформацію;

3) вносить пропозиції до органів державної влади, підприємств, установ, організацій незалежно від організаційно-правової форми та форми власності щодо попередження катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання;

4) залучає на договірних засадах (на платній або безоплатній основі) до регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, представників громадських об'єднань, членів спостережних комісій, експертів, учених та фахівців, у тому числі іноземних;

5) забезпечує координацію діяльності національного превентивного механізму з іншими суб'єктами, які мають повноваження здійснювати відвідування місць, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону;

6) ініціює притягнення осіб до передбаченої законом відповідальності у разі невиконання законних вимог Уповноваженого;

7) затверджує регламент відвідувань національного превентивного механізму;

8) реалізує інші повноваження, передбачені цим Законом.

Конфіденційне спілкування (бесіда), зазначене у пункті 2 частини третьої цієї статті, здійснюється Уповноваженим за відсутності третіх осіб та за умов, що унеможливають прослуховування чи підслуховування. На вимогу Уповноваженого в разі потреби таке спілкування (бесіда) може здійснюватися у присутності перекладача, лікаря, працівників установ, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, а в разі спілкування (бесіди) з неповнолітньою особою — її законного представника, педагога або психолога (якщо вони не є працівниками цих місць).

Недопуск Уповноваженого, його представників або працівників Секретаріату до відвідування місць, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, тягне за собою відповідальність, визначену законом.

Представники громадських об'єднань, експерти, учені та фахівці, залучені Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, відвідують на підставі окремого письмового доручення Уповноваженого місця, зазначені у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, та з додержанням вимог частини третьої цієї статті можуть опитувати осіб, які перебувають у таких місцях, з метою отримання інформації про поведінку з цими особами та умови їх тримання.

Представникам громадських об'єднань, експертам, ученим та фахівцям, залученим Уповноваженим на договірних засадах до виконання функцій національного превентивного механізму, компенсуються видатки, пов'язані з проведенням регулярних відвідувань місць, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, у межах витрат, передбачених у Державному бюджеті України на фінансування національного превентивного механізму.

За час виконання представниками громадських об'єднань, експертами, ученими та фахівцями обов'язків, визначених Уповноваженим, якщо ці обов'язки здійснюються у робочий час, таким особам гарантується збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку за їх основним місцем роботи.

Інформація з обмеженим доступом, у тому числі конфіденційна, одержана Уповноваженим, представниками громадських об'єднань, експертами, ученими та фахівцями, залученими Уповноваженим до виконання функцій національного превентивного механізму, під час опитування осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, використовується з додержанням законодавства України про інформацію.

За зверненням Уповноваженого органи державної влади, підприємства, установи та організації, інші суб'єкти господарювання незалежно від організаційно-правової форми та форми власності повинні надавати будь-яку інформацію про стан додержання прав і свобод осіб, які перебувають у місцях, зазначених у пункті 8 частини першої статті 13 цього Закону, у тому числі про чисельність таких осіб, кількість таких місць та їх місцезнаходження, інформацію про поводження з особами та умови їх тримання.

У Секретаріаті утворюється окремий структурний підрозділ з питань недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. До роботи в цьому структурному підрозділі з додержанням рівного представництва чоловіків і жінок та представництва національних меншин залучаються фахівці різних спеціальностей, які мають належну професійну підготовку.

Уповноважений щороку готує спеціальну доповідь про стан справ щодо недопущення в Україні катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, яка має включати системні проблеми, виявлені під час реалізації функцій національного превентивного механізму, основні рекомендації щодо їх усунення, вжиті Уповноваженим заходи реагування на виявлені порушення та інформацію про виконані рекомендації.

Під час виконання функцій національного превентивного механізму Уповноважений взаємодіє з Підкомітетом з недопущення катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання Комітету проти катувань, утвореним відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, з міжнародними організаціями і відповідними органами іноземних держав, діяльність яких пов'язана з цією сферою, а також спостережними комісіями.

Видатки на фінансування національного превентивного механізму передбачаються в Державному бюджеті України.”;

7) у Законі України “Про психіатричну допомогу” (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 19, ст. 143 із наступними змінами):

назву розділу IV викласти в такій редакції:

“Розділ IV.
КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ З НАДАННЯ
ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ”;

статтю 30 викласти в такій редакції:

“Стаття 30. Контроль за діяльністю з надання психіатричної допомоги

Державний контроль за діяльністю закладів з надання психіатричної допомоги усіх форм власності, які увійшли до мережі спеціальних закладів психіатричної допомоги, затвердженої центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, та фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, у формі інспекційних та моніторингових візитів, регулярних перевірок (планових і раптових) з попередженням адміністрації закладів чи без такого попередження.

Державний контроль може здійснюватися як самостійно уповноваженими суб'єктами, так і за зверненнями, іншими повідомленнями, у тому числі на офіційних інформаційних ресурсах, за матеріалами органів державного нагляду (контролю) або з власної ініціативи.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, здійснює нормативно-правове регулювання з питань опіки та піклування над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена, а також їх соціального захисту.

Центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки та за дотриманням прав дітей, координує діяльність центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо опіки і піклування над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена, а також їх соціального захисту.

Пенсійний фонд України організовує роботу щодо призначення та виплати грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії закладу охорони здоров'я потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у межах своїх повноважень здійснюють контроль за діяльністю закладів з надання психіатричної допомоги усіх форм власності та фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, а також контроль за виконанням своїх обов'язків законними представниками.

Громадський контроль за діяльністю закладів з надання психіатричної допомоги усіх форм власності незалежно від їх підпорядкування та фахівцями, іншими працівниками, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, здійснюється громадськими об'єднаннями у межах їх компетенції відповідно до законодавства України про громадські об'єднання та з додержанням умов, що гарантують конфіденційність

відомостей про стан психічного здоров'я особи і надання їй психіатричної допомоги.

Представники громадських об'єднань можуть відвідувати заклад з надання психіатричної допомоги відповідно до вимог, встановлених правилами внутрішнього розпорядку цього закладу.”;

статтю 31 виключити;

8) частину першу статті 3 Закону України “Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України” (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 32, ст. 225) після абзацу одинадцятого доповнити новим абзацом такого змісту:

“реалізація завдань, пов'язаних із здійсненням внутрішніх (адміністративних) пенітенціарних інспекцій;”.

У зв'язку з цим абзаци дванадцятий і тринадцятий вважати відповідно абзацами тринадцятим і чотирнадцятим;

9) частину другу статті 24 Закону України “Про Національну гвардію України” (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 17, ст. 594) виключити;

10) у Законі України “Про прокуратуру” (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 2—3, ст. 12; 2015 р., № 34, ст. 336):

пункт 4 частини першої статті 2 виключити;

доповнити Закон статтею 25¹ такого змісту:

“Стаття 25¹. Вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження

1. Здійснюючи вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, прокурор у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним та кримінально-виконавчим законодавством України, цим та іншими законами України, бере участь у розгляді питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у кримінальному провадженні. З цією метою прокурор має право:

1) звертатися до суду з клопотанням (поданням), позовом (заявою), оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність службових та інших осіб, органів чи суб'єктів;

2) брати участь у судовому засіданні щодо розгляду клопотання про примусове годування підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, питання про продовження, зміну або припинення застосування примусових заходів медичного характеру, вирішення судом питань під час виконання вироків, при застосуванні до засуджених акта амністії;

3) оскаржувати в установленому порядку судові рішення з питань, передбачених пунктами 1 і 2 цієї частини, брати участь у судовому провадженні з їх перегляду;

4) відвідувати місце, в якому перебуває затриманий, ув'язнений, засуджений, особа, щодо якої застосовано примусові заходи медичного або виховного характеру, мати можливість конфіденційного спілкування з такою особою;

5) отримувати у визначені ним строки інформацію, письмові пояснення, знайомитися з документами, матеріалами, у тому числі з обмеженим доступом, виконавчими провадженнями, отримувати їх копії, залучати відповідних спеціалістів;

б) здійснювати інші повноваження, передбачені законом.

2. Прокурор зобов'язаний негайно звільнити особу, яка незаконно (за відсутності відповідного судового рішення, рішення адміністративного органу або іншого передбаченого законом документа чи після закінчення передбаченого законом або таким рішенням строку) перебуває у місці тримання затриманих, попереднього ув'язнення, обмеження чи позбавлення волі, установі для виконання заходів примусового характеру, інших місцях, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті.”;

статтю 26 виключити.

3. Кабінету Міністрів України протягом 12 місяців з дня опублікування цього Закону забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

4. Рекомендувати Генеральному прокурору, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Голові Служби безпеки України протягом 12 місяців з дня опублікування цього Закону привести власні нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

**Голова
Верховної Ради України**